

A SZENTATYA, FERENC PÁPA ÜZENETE 2024 NAGYBÖJTJÉRE

Isten a pusztán át a szabadságra vezet bennünket

Kedves Testvéreim!

Amikor Isten kinyilatkoztatja magát, szabadságot hirdet: „Én vagyok az Úr, a te Istened, én hoztalak ki Egyiptom földjéről, a szolgaság házából” (Kiv 20,2). Ezek az első szavai a tízparancsolatnak, amelyet Mózesnek ad a Sínai-hegyen. A nép jól tudja, miféle kivonulásról beszél Isten: a szolgaság tapasztalatát még bőrükön érzik. A sivatagban megkapja a „tíz szót” mint útmutatást a szabadsághoz. Mi „parancsolatnak” hívjuk, s ezzel annak a szeretetnek az erejét hangsúlyozzuk, amellyel Isten az ő népét neveli. Valójában nem más, mint erőteljes felhívás a szabadságra. Nem egyetlen eseményhez kapcsolódik, hanem egy út során érlelődik meg. Ahogyan Izrael népe a sivatagban még magában cipelte Egyiptomot – gyakran siratták a múltat, és zúgolódtak az ég és Mózes ellen –, úgy Isten népe is ma nyomasztó terheket vonszol, melyeket le kell tennie. Erre akkor ébredünk rá, amikor híján vagyunk a reménynek, és úgy járunk az élet útján, mintha pusztaságon át vándorolnánk, és nincs ígéret földje sem, amelynek elérésére közösen törekedhetünk. A nagyböjt a kegyelem ideje, amikor a sivatag – ahogyan Ozeás próféta hirdeti – ismét az első szerelem helyévé válik (vö. Oz 2,16–17). *Isten neveli népét, hogy el tudja hagyni rabságait* és megtapasztalhassa az átmenetet a halálból az életbe. Völegényként újból magához vonz bennünket és szerelmes szavakat suttog a szívünkbe.

A rabszolgaságból a szabadságba történő kivonulás nem valami elvont dolog. Ahhoz, hogy nagyböjtünk konkrétta váljon, először is az kell, hogy *akarjuk látni a valóságot*. Amikor az Úr Mózes az égő csipkebokorban odahívta magához és megszólította, rögtön olyan Istenként mutatkozott meg, aki lát és mindenekelőtt figyel: „Láttam Egyiptomban élő népem nyomorúságát, és hallottam a munkafelügyelőkre vonatkozó panaszát; igen, ismerem szenvedését. Azért szálltam le, hogy kiszabadítsam az egyiptomiak hatalmából, és hogy kivezesse arról a földről egy szép, tágas országba, egy tejjel-mézrel folyó országba” (Kiv 3,7–8). Napjainkban is az égig ér megannyi elnyomott testvérünk kiáltása. Kérdezzük meg magunktól: minket elér-e? Felráz-e bennünket? Megrendít-e bennünket? Világunknak sok olyan tényezője van, amely eltávolít egymástól, és tagadja a minket eredetileg összekötő testvériséget.

Lampedusai utam során, a közöny globalizációjával találkozva két kérdést tettem fel, melyek egyre aktuálisabbak: „Hol vagy?” (Ter 3,9) és „Hol van a testvéred?” (Ter 4,9). Nagybőjti utunk akkor válik konkrétá, ha újból meghalljuk ezeket a kérdéseket, és felismerjük, hogy még ma is a fáraó hatalma alatt élünk. Ez az uralom kimerít és közömbössé tesz. Ez olyan növekedési modell, amely megoszt, és elrabolja a jövőnket. Szennyezi a földet, a levegőt, a vizet, megfertőzi a lelkünket is. Bár szabadulásunk a keresztséggel már megkezdődött, mégis megmagyarázhatatlan nosztalgiát érzünk a szolgaság után. Mintha a szabadság helyett a már ismert dolgok biztonságához vonzódnánk.

Szeretném felhívni a figyelmet a Kivonulás könyvében olvasható történet egyik nem elhanyagolható részletére: Isten az, aki meglát, aki megmozdul és megszabadít; nem Izrael kéri a szabadítást. A fáraó még az álmokat is megöli, eltakarja a kilátást, megváltoztathatatlanul láttatja azt a világot, amelyben lábbal tiporják a személyek méltóságát és megtagadják a valódi kapcsolatokat. Így sikerül magához kötnie az embereket. Tegyük fel magunknak a kérdést: vágyom-e egy új világra? Kész vagyok-e elengedni a régi világgal kötött kompromisszumokat? Sok püspöktestvérem és számos, a béke és az igazságosság iránt elkötelezett ember tanúsága egyre inkább meggyőz arról, hogy ami ellen leginkább küzdeni kell, az a reménynélküliség. Ez az álmok gyilkosa, néma kiáltás, mely felér az égig és megérinti Isten szívét. Olyan, mint a szolgaság utáni vágy, mely megbénítja Izraelt a sivatagban és megakadályozza abban, hogy továbbhaladjon. A kivonulás során lehetséges a megtorpanás: csak ezzel magyarázható, hogy az emberiség, bár elérte a globális testvériség küszöbét és a tudományos, technikai, kulturális és jogi fejlődés olyan szintjét, amely képes lenne minden ember méltóságát biztosítani, mégis az egyenlőtlenségek és konfliktusok sötétjében támoogy.

Isten nem lankad el és nem fárad el. Fogadjuk a nagybőjtöt a kegyelem kiemelt időszakaként, melyben újból elér bennünket Isten szava: „Én vagyok az Úr, a te Istened, én hoztalak ki Egyiptom földjéről, a szolgaság házából” (Kiv 20,2). *Ez a megtérés, a szabadság ideje.* Ahogyan azt nagybőjt első vasárnapján minden évben emlékezetünkbe idézzük, a Lélek magát Jézust is kivezette a pusztába, hogy próbára tegye szabadságát. Ő, a megtestesült Fiú lesz negyven napig előttünk és velünk. A fáraóval ellentétben Isten nem alattvalókat, hanem gyermekeket akar. A pusztában az a tér, ahol szabadságunk azzá a személyes döntéssé érlelődhet, hogy ne essünk vissza a szolgaságba. A nagybőjtben új döntési kritériumokra lelünk, továbbá olyan közösségre, amellyel elindulhatunk egy új járhatlan úton.

Ez küzdelemmel jár: a Kivonulás könyve és Jézus pusztai megkísértésének leírása szemléletesen tárja ezt elénk. Isten szavával ugyanis, aki azt mondja: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem” (Mk 1,11), és „senki mást ne tekint Istennek, csak engem” (Kiv 20,3), a Gonosz hazugságai állnak szemben. A bálványoktól jobban kell félnünk, mint a fáraótól. Tekinthezünk rájuk úgy, mint a Kísértő bennünk megszólaló hangjára – legyenek mindenhatók, nézzenek fel ránk az emberek, kerekedjünk föléje mindenkinek: mindannyian ismerjük ezeknek a hazugságoknak a csábítását. Ez egy régi út. Ragaszkodásunk tárgya sok minden lehet: pénz, bizonyos tervek, elképzelések, célok, a pozíciónk, egy hagyomány vagy akár bizonyos emberek. Ezek ahelyett, hogy lendítenének, megbénítanak. Ahelyett, hogy kapcsolatokat építenének, egymás ellen fordítanak bennünket. Létezik azonban egy új emberiség, a kicsinyek és alázatosak sokasága, akik nem engednek a hazugság csábításának. Míg a bálványok némává, vakká, süketté és bénává teszik az őket szolgálókat (vö. Zsolt 115,8), addig a lélekben szegények nyitottak és készségesek azonnal mozdulni: a jóság csendes ereje ez, amely gyógyítja és fenntartja a világot.

Itt az idő, hogy cselekedjünk – és a nagyböjtben *az is cselekvésnek számít, ha megállunk*. Megállunk *imádságban*, hogy befogadjuk Isten szavát, és megállunk, mint a samaritánus *a sebesült testvére mellett*. Az istenszeretet és a felebaráti szeretet egy és ugyanaz a szeretet. Az, hogy nincsenek más isteneink, azt jelenti, hogy elidőzünk Isten jelenlétében és a felebarátaink mellett. Az imádság, az alamizsnálkodás és a böjt ezért nem három egymástól független tevékenység, hanem a megnyílás és az önkiüresítés egyetlen aktsa: el a bálványokkal, amelyek nyomasztanak, el a függőségekkel, amelyek fogva tartanak! Ekkor az elsorvadt és magányos szív újraéled. Lassítsunk le, és álljunk meg! Az élet kontemplatív dimenziója, melynek újrafelfedezésére a nagyböjt lehetőséget ad, új energiákat szabadít fel. Isten jelenlétében testvérekké válunk, érzékenységünk mások felé új intenzitást kap: ahol eddig fenyegetést és ellenségeket láttunk, ott társakra találunk. Ez Isten álma, az ígélet földje, efelé tartunk, amikor magunk mögött hagyjuk a szolgaságot.

Az Egyház szinodális formájának, melyet ezekben az években újra felfedezünk és ápolunk, az az üzenete, hogy a nagyböjtnek *közösségi döntések idejének* is kell lennie, a fősodorral szembeforduló kisebb-nagyobb döntésekének, amelyek megváltoztathatják az emberek mindennapjait, egy városrész életét: vásárlási szokások, a teremtett világgal való törődés, az észrevétlen vagy megvetett emberek bevonása. Az összes keresztény közösséget erre kérem: kínáljanak a híveknek lehetőségeket elgondolkodni az életmódjukról; szánjanak időt arra, hogy megvizsgálják jelenlétüket a környezetükben és azt, hogy miként járulhatnak hozzá annak javításához. Jaj nekünk, ha a keresztény bűnbánat is olyan, mint ami annak idején Jézust elszomorította. Ő nekünk is azt mondja: „Amikor böjtöltök, ne öltsetek olyan ábrázatot, mint a képmutatók, akik komorra változtatják arcukat, hogy lássák böjtölésük! Bizony mondom nektek: megkapták jutalmukat” (Mt 6,16). Az öröm látszódjék inkább az arcunkon, szívjuk magunkba a szabadság illatát és engedjük szárnyalni a szeretetet, amely megújít mindent, a legkisebb és legnyilvánvalóbb dolgoktól kezdve. Ez minden keresztény közösségben megvalósulhat.

Amilyen mértékben ez a nagyböjt a megtérés ideje lesz, úgy fogja elérni az elveszett emberiséget a kreativitás hulláma: egy új remény felragyogása. Csakúgy, mint a fiataloknak, akikkel tavaly nyáron Lisszabonban találkoztam, nektek is azt szeretném mondani: „Keressetek és kockáztassatok! Ebben a történelmi pillanatban a kihívások óriásiak és a panaszok fájdalmasak – egy darabokban zajló harmadik világháborút élünk –, de kockáztassuk meg, és gondoljuk azt, hogy nem haláltusát vívunk, hanem szülésben vagyunk; nem a végét járjuk, hanem egy nagy látványosság kezdetén vagyunk. Bátorság kell ahhoz, hogy ezt gondoljuk” (*Beszéd az egyetemi hallgatókhoz*, 2023. augusztus 3.). Ez a bűnbánatnak, a szolgaságból való kilépésnek a bátorsága. A hit és a szeretet kézen fogja a reményt, mint egy gyermeket. Ők tanítják jární, de közben ő az, aki a másik kettőt előre vonja.¹

Áldásomat adom mindannyiatokra és nagyböjti utatokra.

Kelt Rómában, a Lateráni Szent Jánosnál, 2023. december 3-án, advent első vasárnapján.

Ferenc

¹ Vö. CHARLES PÉGUY: *Il portico del mistero della seconda virtù* [A második erény kapujának misztériuma], Jaca Book, Milano, 1978, 17–19.